

Az első lépés nem elég a nagy átalakításhoz: az EU tagállamainak és a Parlamentnek gyökeresen javítania kell az EU éghajlati jogszabályait

Az éghajlatváltozás a 21. században a szabadságot, az emberi biztonságot és a fenntartható jólétet veszélyeztető egyik legsúlyosabb fenyegetés. Nemcsak technológiai, gazdasági és politikai kérdés, hanem világméretű igazságügyi kérdés is: az éghajlati válság azoknak a szegényeknek a fejlődési kilátásait, megélhetését és pusztta túlélését fenyegeti, akik alig járultak hozzá annak okaihoz. Kihívást jelent életmódunk számára, és ráirányítja a figyelmet annak szükségességére, hogy újragondoljuk, mi fontos életszínvonalunk szempontjából. Sokkal kisebb költséggel jár azonban a kibocsátások csökkentése, mint a felgyorsuló éghajlatváltozás következményeinek kezelése.

Európa aránytalanul nagy részben felelős az éghajlatváltozásért, és technológiai, gazdasági és politikai erejéből kifolyólag képes arra, hogy cselekedjen. Ezért Európának kötelessége és lehetősége, hogy felelősségének és képességének megfelelően vezető szerepet töltsön be az éghajlati válság elleni küzdelemben. Ennek felismerése nagyra törő politikai váltást, energiarendszerünk nagy átalakítását igényli, ahogy azt a Nobel-díjasok a tavaly októberben tartott potsdami ülésük alkalmával is kérték. Annak biztosítása érdekében, hogy meg tudjuk oldani ezt a feladatot, valamennyi politikai területen alapvető változtatásokra van szükség: nemcsak az energiaágazatban és az energiaintenzív iparágakban, hanem a közlekedésben, a várostervezésben és az építőiparban is. Nemzeti és uniós szinten egyaránt újra kell gondolnunk a költségvetési prioritásokat, és meg kell sokszoroznunk az éghajlatbarát technológiák K+F-je számára biztosított finanszírozást. Ha így teszünk, biztosítani tudjuk Európa számára a kezdőjátékos előnyét a zöld ipari forradalomban.

Ez az állásfoglalás válasz az Európai Bizottság által 2008. január 23-án elindított éghajlati és energetikai csomagra. Az Európai Zöldek számára ez a csomag számos előremutató politikai változást tartalmaz, de elmarad attól, amire a helyzet sürgősségének kezeléséhez szükség lenne.

A Bizottságból hiányzik az ambíció

Az Európai Zöldek üdvözik a kibocsátási engedélyek egész EU-ra kiterjedő, harmonizált kiosztását a kibocsátáskereskedelmi rendszer (ETS) következő szakaszában. Igen sajnálatos azonban, hogy a Bizottság az üvegházhatást okozó gázok 2020-ig történő mindössze 20%-os csökkentésére alapozta éghajlati csomagját. Az ETS keretében a kibocsátás felső határának a 20%-os kibocsátáscsökkentési feltételezésre való alapozása a nemzetközi éghajlati tárgyalások eredményével kapcsolatos pesszimizmusról árulkodik, és hibás jelzést küld a világ többi részének.

Ez a cél az ENSZ éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi bizottsága (IPCC) által ajánlott megközelítésnél is sokkal kevésbé nagyra törő, amely azt mondta, hogy a fejlett országoknak

DV\743659HU.doc

2020-ig 25–40%-kal kell csökkenteniük kibocsátásukat ahhoz, hogy el lehessen hárítani az éghajlatváltozás legsúlyosabb következményeit. Ezekon a belföldi célokon túlmenően kötelezettségvállalásokra van szükség a világ szénpiacának ösztönzéséhez, hogy segítsünk a fejlődő országoknak a tisztább jövő felé vezető útra történő átállásban. Az olyan nem kormányzati szervezetek, mint a WWF ezért 2020-ig -30%-os belföldi és ezen felül a kibocsátás-kereskedelmen keresztül -15%-os nemzetközi uniós kibocsátáscsökkentési célt szorgalmaznak. A Bizottság pesszimizmusa érvényesült az energiaszektorok kezelésében is a kibocsátás-kereskedelmi rendszer következő fordulójában. Abban az esetben, ha a 2012 utáni nemzetközi megállapodásban nem sikerül egyenlő feltételeket elérni, az energiaszektoroknak történt eredeti kiosztás árverezése miatti esetleges versenytorzulást éghajlati illetékekkel kell kezelni.

A Bizottság nem foglalkozik a mezőgazdasági ágazat éghajlatváltozásra gyakorolt hatásával. Az emberi húsfogyasztás máris a világ üvegházhatású gázkibocsátásának körülbelül 15%-áért felelős – és ez a szám növekszik. A Zöldek szorgalmazzák, hogy kapjanak figyelmet az emberi magatartás, köztük az élelmiszerek megválasztásának éghajlati hatásai. Sürgősen növelni kell a nyilvánosság tudatosságát a húsfogyasztás és a mezőgazdasági gyakorlatoknak az éghajlatra, valamint a biológiai sokféleségre gyakorolt hatásaival kapcsolatban.

A tiszta fejlesztési mechanizmus, illetve a közös végrehajtás nem lehet a belföldi felelőségek elkerülésének útja

2013 után nem szabad megengedni a tiszta fejlesztési mechanizmusból, illetve a közös végrehajtásból származó jóváírások felhasználását, különösen amíg e mechanizmusok szabályait egy 2012 utáni nemzetközi megállapodásban meg nem határozzák. A projektekből származó jóváírások felhasználását mindenestre korlátozni kell, és az iparágaknak nem szabad lehetővé tenni, hogy az EU-n kívüli beruházásokkal megvásárolják a kibocsátáscsökkentés megkerülésének lehetőségét azokban az ágazatokban, amelyekben fennáll a következményes kibocsátás kockázata. A nemzetközi hajózás nem részesülhet kedvezményes bánásmódban, és ennek ágazatspecifikus intézkedések hiányában az EU hatodik környezetvédelmi cselekvési programjának követelményei szerint az ETS részét kell képeznie.

A mindössze 20%-os CO₂-csökkentés nem oldja meg a problémát

Noha a Zöldek mindig amellettt érveltek, hogy Európa 2020-ig elérheti a megújuló energiaforrások átlagosan 25%-os részesedését, amennyiben komoly intézkedéseket hozunk teljes energiafogyasztásunk csökkentésére, elfogadhatnánk a megújuló energia tekintetében 2020-ig javasolt célt a megújuló energián alapuló gazdaság felé vezető első lépésként. A megújuló energiaforrások növelése nem büntető jellegű eszköze az éghajlati célok elérésének; ez egy, a fosszilis energiától való függőségünk csökkentését és az európai munkahelyteremtést szolgáló kulcsfontosságú eszköz. Nagyon fontos, hogy a cél a végső fogyasztáson alapul, így az energiamegtakarítás és az energiahatékonyság központi szerepet játszik a cél elérésében. A Bizottság csomagjának egyik szempontja, amellyel erőteljesen szembehelyezkedünk, a megújuló energiára vonatkozó 10%-os kötelező cél a közlekedési szektorban, amelyet főként

agroüzemanyagokkal fognak teljesíteni, annak ellenére, hogy maga az EU környezetvédelmi biztosa, Stavros Dimas is elismerte, hogy ez a cél máris súlyos környezeti és társadalmi problémákhoz vezet, beleértve az erdőirtást és az élelmiszerárak emelkedését. Az EU-nak vissza kell vonnia az agroüzemanyagokra vonatkozó kötelező 10%-os célt a közlekedési szektorban!

Az EU-ban a közlekedés jelenleg a CO₂-kibocsátás csaknem 30%-át adja. Ennek ellenére általánosan hibás politikai irányvonalat határoztak meg: nagy támogatásban részesülnek az éghajlatváltozás olyan felelősei, mint a motorgépjárművek és a repülőgépek, és egyre több az új akadály és teher a vasutak számára. Az EU infrastruktúrára fordított strukturális alapjainak például 55%-át autópályákra költik, ezzel szemben viszont 18%-ot kap a vasút és 8%-ot a városi tömegközlekedés. Következésképpen a közlekedésből származó kibocsátások növekedése folytatódik, és ezek kinullázzák a más szektorokban elért kibocsátás-csökkentést.

Erőteljesebb intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy az EU vezető szerepet játszhasson

Jelentős szakadék van az EU által javasolt intézkedések és arra irányuló célja között, hogy vezető szerepet játsszon az éghajlatvédelmi kérdésekben. Kormányaink nem megfelelően kezelik, sőt, akár figyelmen kívül is hagyják az egyéb, energiával összefüggő problémákat, mint például a gyengébb nemzetközi biztonságot és a növekvő instabilitást, az erőforrások, nevezetesen az olaj szűkösségét, az ellátás biztonságát, a közlekedési kibocsátásokat, az energiahatékonyságot, a megújuló energia minden szempontját, az energiapiac kisszámú nagy oligopóliumban való koncentrálódását és az atomenergia kockázatait.

A Zöldek ezért sürgetik a szlovén és a francia elnökséget, hogy elnökségük következő 8 hónapját használják fel arra, hogy konkrét uniós éghajlatvédelmi és fenntartható energiapolitikákra, valamint intézkedésekre tegyenek javaslatot, kompenzálva ezzel a nem kielégítő indulást.

A Zöldek sürgetik, hogy az uniós tagállamok:

a. mielőbb hajtsanak végre intézkedéseket, amelyekkel az iparosodás előtti szinthez képest 2°C-ra korlátozzák a globális hőmérséklet átlagos növekedését, valamint hogy a 2012 utáni időszakra vonatkozó nemzetközi tárgyalások során játsszanak vezető szerepet és képviseljenek nagyra törő álláspontot annak érdekében, hogy 2009 végére – a 2°C-os célkitűzéssel összhangban – megállapodás születhessen Koppenhágában, az UNFCCC-konferencián; **ez különösen az üvegházhatású gázok ipari országok által okozott kibocsátásának legalább 25–40%-os csökkentését jelenti 2020-ig** a kiotói kiinduló értékekhez képest, valamint további, legalább -15%-os kötelezettségvállalást arra nézve, hogy a fejlődő országokban a globális szénpiacon keresztül előmozdítják az energiaszektor szénmentesítését;

b. fogadjanak el az EU tekintetében **minden belső politikát, amely ahhoz szükséges, hogy az 1990-es szinthez képest 2020-ig elérjék az üvegházhatású gázok kibocsátásának legalább 30%-os, 2050-ig pedig 90%-os csökkentését**, összhangban a 2°C-os határértékkel; fogadjanak el és vezessenek be hatékony szankciókat, pl. pénzügyi szankciókat azon tagállamok esetében, amelyek nem felelnek meg az éghajlat-politikai kötelezettségvállalásoknak; és tartózkodjanak a rugalmas mechanizmusok alkalmazásától 2012-n túl, amíg a 2012 utáni nemzetközi megállapodásban meg nem határozzák ezeknek a

mechanizmusoknak a szabályait. Miután megállapodtak e szabályokban, igen lényeges további kötelezettségvállalásokra van szükség a globális szénpiac befolyásolásához;

c. kezeljék **legfontosabb prioritásként az energiamegtakarítási** intézkedéseket, mivel ezek járulnak hozzá a leghangsúlyosabb mértékben az éghajlatvédelemhez és a fenntarthatósághoz; 2020-ig érjenek el legalább 20–25%-os elsődleges energiamegtakarítást, hogy addigra az EU legyen a leginkább energiahatékony gazdaság; ambíciózusan kövessék nyomon nemzeti energiahatékonysági cselekvési terveiket az ajánlott intézkedések gyors végrehajtásával; kérjék a Bizottságtól, hogy további kézzelfogható és kötelező intézkedésekkel egészítse ki e terveket, hogy az EU kibontakoztathassa teljes megtakarítási potenciálját, amely a Bizottság becslése szerinti jelenlegi évi 1–2%-os hatékonysági javulásnak legalább kétszerese; hogy az épületek energiateljesítményéről szóló irányelv leendő felülvizsgálata keretében minden épülettel foglalkozzon, az új és meglévő épületekkel egyaránt, hogy a meglévő EuP (ökotervezési irányelv) keretében 2010-re tiltsa be az izzólámpákat, és akadályozza meg az olyan egyéb háztartási elektromos készülékek, irodai berendezések és ipari folyamatok értékesítését, amelyek nem energiahatékonyak, és ezt proaktívan mozdítsa elő címkézéssel és közbeszerzési irányelveken keresztül; határozzon meg nagyra törő európai fejlesztési célt a kapcsolt hő- és villamosenergia-termelés tekintetében, és ezt a kapcsolt hő- és villamosenergia-termelésről szóló irányelv módosításában bontsa le tagállamokra; gondoskodjon arról, hogy az EU strukturális és kohéziós alapjainak sokkal nagyobb arányát energiamegtakarítási intézkedésekre fordítják, és hogy a források felhasználása ne sérthesse az energiahatékonysági célokat;

d. **energia- és éghajlati stratégiájában foglalkozzon a közlekedési ágazattal, amely 96%-ban az olajtól függ, és az EU kibocsátásának 30%-áért felelős;** határozzon meg abszolút 30%-os európai uniós célt a közlekedési ágazatból származó üvegházhatású gázkibocsátás csökkentése tekintetében 2020-ig, összhangban az EU nemzetközi éghajlatpolitikai céljaival; rögzítsen évi 1%-os elmozdulást a közlekedési módok megoszlásában az éghajlatot befolyásoló gázok magas szintje által jellemzett módok, vagyis a személygépkocsik, tehergépkocsik és repülőgépek irányából az éghajlatbarátabb közlekedési módok, mint például a vasút és a fenntartható vízi közlekedési módok irányába; hajtson végre intézkedéseket a szállítás elkerülése érdekében, és növelje a közlekedési módok energiahatékonyságát, különösen azáltal, hogy az EU gépjárműflottájának átlaga tekintetében az új személygépkocsik esetében kötelező 120g CO₂/km határértéket szab meg, hogy elérjék a több mint 10 éve kitűzött célt, amelyet az iparnak önszabályozáson keresztül nem sikerült elérnie, és ezt követően minden második évben legalább 10 g CO₂/km-rel tovább növeljék a hatékonyságot, 2020-ra pedig elérjék a 80g CO₂/ km értéket; idejekorán vizsgálják felül az Eurovignette-et, szigorúbb célok megállapítása érdekében; építsék be a társadalmi és környezeti költségeket az üzemanyag árába, és szüntessék meg a tisztességtelen támogatásokat és adómentességeket, különösen a légi közlekedési ágazatban, valamint szabjanak ki kerozinadót, hogy egyenlő feltételeket érjenek el a közlekedési módok számára;

e. határozzon meg nemzeti ágazati célokat a megújuló energia tekintetében, különösen a villamos energia, a fűtés és a hűtés vonatkozásában – kétségtelen, hogy átlagosan az EU villamos energiájának legalább 35%-a származhatna 2020-ra megújuló energiaforrásokból; hosszú távon érje el a 100%-os megújuló energia célkitűzését; hozza létre az egész Európára kiterjedő, kötelező átvételi árak rendszerét, amely a leghatékonyabb módszer a megújuló

energiaforrások erőteljes fejlesztésének elérésére; gondoskodjon arról, hogy a RES-E virtuális kereskedelme ne történjen a nemzeti támogatási rendszer rovására, amelyek hatékonynak bizonyultak a megújuló energia előmozdításában; gondoskodjon arról, hogy csak akkor legyen megengedett a RES-E bármilyen virtuális kereskedelme a tagállamok között, amikor elérték (köztes) céljaikat; hozza meg a megfelelő intézkedéseket a megújuló energiaforrásokból származó hatékony fűtési és hűtési rendszerek fejlesztése érdekében; úgy véli, hogy jóllehet a bioenergia szerepet játszhat a fosszilis tüzelőanyagoktól való függőségünk csökkentésében, ezt nem szabad az élelmiszer-termelés rovására előállítani, és nem vezethet az éghajlatváltozás súlyosbodásához, globális erdőirtáshoz, a biológiai sokféleség csökkenéséhez és az emberi jogok még gyakoribb megsértéséhez; állapítson meg szigorú, végrehajtható fenntarthatósági kritériumokat, amelyek védik az érintett szociális kérdéseket (beleértve az emberi jogokat, a földjogokat, az élelmiszer-önrendelkezést és az élelmiszer-biztonságot, a vízjogokat, a kulturális jogokat, a bennszülöttek jogait, a munkaügyi jogokat), valamint biztosítsa az üvegházhatású gázok jelentős megtakarítását, a földhasználat közvetlen és közvetett megváltozásának és az egyéb közvetett kibocsátásoknak a figyelembevételével, és védjen a negatív környezeti és biológiai sokféleséggel kapcsolatos hatásoktól; továbbá biztosítsa, hogy a bioenergiát a leghatékonyabb alkalmazásokban használják fel, mint például a kapcsolt hő- és villamosenergia-termelésben.

f. hozzon létre valódi egyenlő feltételeket az energiaágazatban, amely lehetővé teszi az új szereplők számára a piacra való belépést, és megkönnyíti az új technológiák és a decentralizált energiatermelés bevezetését; szavatolja minden tagállamban az energiatermelés, valamint a villamosenergia- és gázszállítás teljes tulajdonosi szétválasztását, növelje a nemzeti szabályozók, valamint a nemzeti és uniós kartellhatóságok arra irányuló hatáskörét, hogy korlátozhassák a nagy energetikai oligopóliumok piaci erejét, és megakadályozhassák az árak manipulálását az energiátözsdéken, és hozzon létre egy erős és független uniós ügynökséget a nemzeti szabályozók közötti együttműködéshez; alakítsa át a WTO kereskedelmi szabályait oly módon, hogy jutalmazza azon EU-n kívüli országok javuló szénteljesítményét, amelyek termékeit az EU-ba importálják;

g. erősítse meg az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerét az egész EU-ra vonatkozó felső határ olyan szinten történő rögzítésével, amely összhangban van a belföldi 30 %-os csökkentési céllal, valamint 2013-tól kezdődően a teljes körű árverés alkalmazásával; szabjon meg minimális hatékonysági normákat az ETS-ben részt nem vevő kisebb erőművek és ipari létesítmények számára az ágazat éllavasaihoz igazodva; a meglévő CHP-irányelv felülvizsgálatával aktívan mozdítsa elő a kapcsolt fűtési/hűtési és villamosenergia-termelési technológiát; csak annak érdekében folytassa közpénzből a széndioxid-elkülönítéssel és a CO₂ hosszú távú tárolásával (CET) kapcsolatos számos nyitott kérdésre irányuló kutatást, hogy minden garanciát megszerezzen arra nézve, hogy ez a technológia környezeti és éghajlati szempontból biztonságos, különösen hosszú távon; tartózkodjon attól, hogy demonstrációs és kereskedelmi célú CET-projektekbe fektet be közpénzt, mivel az torzítaná a belső piacot, ezt inkább hagyja a nagy energetikai közművekre, amelyek sokmilliárd euró váratlan nyereségre tettek szert a CO₂-egységek ingyenes kiosztása révén az elmúlt években; egyezzen meg a biztonság, a környezeti és az éghajlati hatások tekintetében nagyra törő előírásokat, a demonstrációs és kereskedelmi CET-projektekkel illetően pedig szigorú felelősséget megállapító szabályozásban;

h. **erősítse meg az ETS-en kívüli erőfeszítéseket**, mivel a Bizottság túlságosan konzervatívan határozta meg a nem-ETS ágazatokra vonatkozó célokat, azaz a közlekedési és építési szektor kibocsátásait. Az Európai Tanács 2020-ra 20%-os belföldi kibocsátáscsökkentési célban állapodott meg arra az esetre, ha nem áll fenn nemzetközi megállapodás. Az a javaslat, hogy ilyen forgatókönyv esetén megengedjék a CDM/JI és egyéb külső jóváírások felhasználását, egyértelmű visszalépés az Európai Tanács határozataihoz képest. A 2005-ös kibocsátások javasolt 3%-os csökkentése jelentős részben megfelel a nem-ETS szektorokhoz rendelt kibocsátáscsökkentési erőfeszítéseknek a -20%-os forgatókönyvben, sőt lehetséges, hogy akár a 2013 és 2020 közötti csökkentések 60%-ának is;

i. vezesse be a **fogyasztói áruk címkézését**, amely a teljes élettartamuk alatti éghajlati hatásokról tájékoztat;

j. ismerje fel, hogy az atomenergia nem képes megoldani a globális éghajlati problémát: miközben a tervezéstől kezdődően minimálisan 12 évet vesz igénybe a villamos hálózatra való csatlakozás, az atomenergiának semmilyen hatása nem lehet a 2020-as célokra, túlságosan költséges, súlyos hátrányai vannak (pl. komoly balesetek, hulladékkezelés, a nukleáris fegyverek elterjedése és a terrorizmus kockázata, egészséget és környezetet érintő hatások), és nagyon kicsi a támogatottsága az EU polgárainak körében, ráadásul szinte 100%-ban az uránbányászattól függ, amely gyakran instabil területeken elhelyezkedő bányákból, vagy a lakóhelyüket elhagyni kényszerülő bennszülött népesség területéről származik; hozzon jogalkotási intézkedéseket annak elérése érdekében, hogy ez az ágazat valamennyi externális költségét internalizálja, figyelembe véve különösen a villamosenergia-termelés összes felelősségét; fokozatosan szüntesse meg az atomerőműveket; állítsa le a drága és felesleges technológiák, például az Iter vagy a IV. generáció fejlesztésére irányuló K+F-et; hívjon össze kormányközi konferenciát (IGC) az atomenergiát az Euratom-Szezződés alapján megillető előjogok megszüntetése céljából.

k. hozzon létre **éghajlat-változási alapot az ETS árverezéséből származó bevételekből**, amelyet a következő célokra szánnának: a) a fejlődő országokban az erdőirtásból és az erdők pusztulásából származó kibocsátások csökkentésének finanszírozása (REDD), ami háromszoros nyereség az éghajlatváltozás enyhítése, az alkalmazkodás és a biológiai sokféleség megőrzése tekintetében, b) az energiamegtakarítások, a hatékonysági beruházások és a megújuló energia elterjesztésének finanszírozása, valamint a szén szükséges és fokozatos megszüntetése által érintett régiók átmeneti intézkedéseinek finanszírozása.

l. az **ETS árverési bevételek 20%-át fordítsa alkalmazkodási intézkedésekre** a fejlődő országokban.

A Zöldeknek meggyőződése, hogy Európa csak akkor lesz képes teljesíteni arra irányuló ígérését, hogy vezető szerepet vállal az éghajlati politika terén, ha saját maga számára az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése tekintetében szigorúbb, az 1990-es szinthez képest legalább 30%-os belföldi célokat szab meg 2020-ra. Ahelyett, hogy az atomenergiára és a fosszilis tüzelőanyagokra támaszkodna, **Európának az energiahatékonyság és a megtakarítások**

javítására, valamint a megújuló energiák előmozdítására kell összpontosítania erőfeszítéseit.